

ΕΘΝΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

ΑΪΛΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΔΕΛΤΙΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ ΑΪΛΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Η τέχνη του κεντημένου ψωμιού στον Βαρνάβα της Αττικής

1. Σύντομη παρουσίαση του στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

α. Με ποιο όνομα αναγνωρίζεται το στοιχείο από τους φορείς του:

Αποκριάτικο έθιμο Μόστρα Θυμιανών της Χίου.

β. Άλλη/ες ονομασία/ες:

Μόστρα, Μόστρα-Καρναβάλι Θυμιανών, Μόστρα Χίου.

γ. Σύντομη Περιγραφή (έως 100 λέξεις):

Αποκριάτικο έθιμο, λαϊκό δρώμενο, που ανάγεται στα βάθη του Μεσαίωνα και έχει ως αφετηρία τη νίκη των κατοίκων των Θυμιανών επί των εισβολέων πειρατών. Την Τυρινή Παρασκευή «ανεβάζουν τη Μόστρα» και την Τυρινή Κυριακή την «κατεβάζουν».

Η μάχη αναπαρίσταται με τον πολεμικό χορό *Ταλίμι*, υπό τη συνοδεία μουσικών οργάνων (παγιαυλιών και τουμπιών). Κατά τη διάρκεια τελετουργικής πομπής ζευγάρια χορευτών (Θυμιανούσης *Βρακάς* και *Πειρατής*) διασταυρώνουν τα σπαθιά τους με συγκεκριμένο βηματισμό.

Το έθιμο ολοκληρώνεται με τον επινίκιο χορό *Δετό των Θυμιανών*. Έπεται καρναβαλική παρέλαση με άρματα και πληρώματα φτιαγμένα με εθελοντική εργασία από τους κατοίκους των Θυμιανών.

δ. Πεδίο Ύλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

■ προφορικές παραδόσεις και εκφράσεις

■ επιτελεστικές τέχνες

■ κοινωνικές πρακτικές-τελετουργίες-εορταστικές εκδηλώσεις

□ γνώσεις και πρακτικές που αφορούν τη φύση και το σύμπαν

□ τεχνογνωσία που συνδέεται με την παραδοσιακή χειροτεχνία

■ **άλλο** : διδασκαλία παραδοσιακών μουσικών οργάνων που συνοδεύουν το δρώμενο (παγιαύλι, τουμπί). Η διδασκαλία πραγματοποιείται ως γνώση μεταδιδόμενη από γενιά σε γενιά και τα τελευταία χρόνια υποστηρίζεται από τα πολιτιστικά εργαστήρια του συλλόγου ΜΕΟΘ.

ε. Περιοχή όπου απαντάται το στοιχείο (100 λέξεις):

Απαντά στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, στον Δήμο Αγίου Μηνά του νομού Χίου, και ειδικότερα στην τοπική κοινότητα Θυμιανών. Η πομπή ξεκινά την Τυρινή Παρασκευή από το νότιο τμήμα του χωριού, την πλατεία Παντελούκα ή Βουρνού, περιδιαβαίνει τον κεντρικό δρόμο του χωριού (οδός Μίχαλου) και καταλήγει στον Άγιο Ευστράτιο. Την Τυρινή Κυριακή η πομπή ξεκινά από τα ξωκλήσια του Αγίου Δημητρίου του Πανινού ή Χτιστάδων και του Αγίου Ιωάννη Κεραμαριάς ή Στενακούσων και καταλήγει περιδιαβαίνοντας τον κεντρικό δρόμο του χωριού στον Άγιο Ευστράτιο.

στ. Λέξεις-κλειδιά (50 λέξεις):

Μόστρα Θυμιανών, Ταλίμι, Δετός Θυμιανών, αποκριάτικο έθιμο Χίου, Μόστρα - καρναβάλι Θυμιανών, παγιαύλι, τουμπί, πολεμικός χορός, πειρατές, Χίος, Απόκριες, χιώτικο δρώμενο, σπαθί, Κουδουνάτος, μασκαράς, λαϊκή τελετουργία, τελετουργική πομπή.

2. Ταυτότητα του φορέα του στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

α. Ποιος/οι είναι φορέας/είς του στοιχείου; (200 λέξεις)

Φορείς του εθίμου είναι:

- α) οι κάτοικοι της κοινότητας Θυμιανών ,
- β) τα μέλη και οι φίλοι του Μορφωτικού Εκπολιτιστικού Ομίλου Θυμιανών Χίου - ΜΕΟΘ. Ιδρύθηκε το έτος 1976 και ως κύριο μέλημά του έχει τη διοργάνωση της *Μόστρας* και του Καρναβαλιού Θυμιανών,
- γ) οι εθελοντές και εθελόντριες του εθίμου από όλη τη Χίο.
- δ) τα σινάφια ή αδελφάτα της *Θυμιανούσικης πέτρας*, *Στενακούσοι* και *Χτιστάδες*. Τα σινάφια ή αδελφάτα ήταν συντεχνίες μιας κατηγορίας εργατών που ασχολούνταν με το ίδιο αντικείμενο, μεριμνούσαν για τη διάθεση του προϊόντος ή την εξεύρεση εργασίας και παράλληλα δραστηριοποιούνταν σε θρησκευτικούς και πολιτιστικούς τομείς. Στα Θυμιανά, λόγω της ύπαρξης της Θυμιανούσικης πέτρας, δημιουργήθηκαν πέντε σινάφια: των *Στενακούσων* (πετροκόπων-λατόμων), των *Πετροκόπων* (λιθοξόων), των *Κτιστών*, των *Σιδεράδων* και των *Καρφοπεταλοτάδων*. Τα σινάφια των *Στενακούσων* και των *Χτιστάδων* ανέλαβαν τη διοργάνωση του εθίμου της *Μόστρας* και σε αυτά οφείλεται η διατήρηση του εθίμου στα δύσκολα χρόνια της οθωμανικής και της γερμανικής Κατοχής.

Δύο μήνες πριν την Τυρινή Κυριακή συγκαλείται από τον ΜΕΟΘ γενική συνέλευση, όπου συμμετέχουν όλοι οι φορείς του εθίμου μαζί με την εκπαιδευτική κοινότητα του Δήμου Αγίου Μηνά, την κοινοτική και δημοτική Αρχή, εκπροσώπους συλλόγων των Θυμιανών και υποστηρικτές/κτρίες του εθίμου, με θέμα την καλύτερη διοργάνωση του εθίμου της *Μόστρας* και του Καρναβαλιού.

β. Στοιχεία Επικοινωνίας

Όνομα Φορέα: ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΘΥΜΙΑΝΩΝ (ΜΕΟΘ)

Διεύθυνση: Μίχαλου 84, Θυμιανά, Χίος, ΤΚ: 821 50

Τηλ: 2271 031052

e-mail: info@meoth.gr

url/ siteweb: <https://www.meoth.gr>

γ. Περαιτέρω πληροφορίες για το στοιχείο:

Αρμόδιο πρόσωπο

Όνομα: EPMIONH TAMAPH

Ιδιότητα: Πρόεδρος ΜΕΟΘ, εκπαιδευτικός.

E-mail: erm_tam5@hotmail.com

3. Αναλυτική περιγραφή του στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, όπως απαντάται σήμερα (από 500 έως 1.000 λέξεις)

Κάθε χρόνο, την Τυρινή Παρασκευή και την Τυρινή Κυριακή, αναβιώνει στο χωριό Θυμιανά η νίκη –όπως θρυλείται– των κατοίκων των Θυμιανών επί των εισβολέων πειρατών. Η αναβίωση υλοποιείται με την τέλεση ενός ιδιαίτερου πολεμικού χορού, του *Ταλιμιού*, κατά τη διάρκεια τελετουργικής πομπής που αναπαριστά την έξοδο και την επιστροφή των Θυμιανούσων από τη μάχη.

Ο χορός *Ταλίμι* χορεύεται από άρρενες χορευτές. Χωρίζονται στην ομάδα των «Θυμιανούσων μαχητών» και στην ομάδα των «πειρατών μαχητών». Μεταξύ τους υπάρχει απόσταση είκοσι μέτρων. Από κάθε ομάδα ξεκινά ένας χορευτής κρατώντας ψηλά το σπαθί και έρχεται να συναντήσει τον άλλον στο κέντρο της μεταξύ τους απόστασης, όπου και τα ξίφη αρχίζουν να διασταυρώνονται. Ακολουθούν οπισθοχωρήσεις, περιστροφές, επιθέσεις, αμυντικές φιγούρες και ο χωρισμός του ζευγαριού, ύστερα παίρνει σειρά άλλο ζευγάρι κ.ο.κ. Οι ιαχές «βρε βρε!», «μωρή μωρή!» ακούγονται από τους χορευτές.

Το έθιμο της *Μόστρας* έχει δύο κορυφώσεις, την Τυρινή Παρασκευή με το *ανέβασμα της Μόστρας* και την Τυρινή Κυριακή με το *κατέβασμα της Μόστρας*.

Την Τυρινή Παρασκευή που διαδραματίζεται το *ανέβασμα της Μόστρας*, με τη δύση του ηλίου ο κεντρικός δρόμος του χωριού (οδός Μίχαλου) πλημμυρίζει από μασκαράδες-κουδουνάτους. Άνθρωποι κάθε ηλικίας φορώντας παλιά γυναικεία ή ανδρικά ρούχα εποχής ή πρόχειρες αποκριάτικες κατασκευές, πεζοί, πάνω σε τρίκυκλα οχήματα, ή σε αυτοσχέδιες κατασκευές, φορεία κ.λπ. και έχοντας

καλυμμένο το πρόσωπο τους πίσω από μάσκες ή «μουτσουναριές» κινούνται περιγελώντας τους επισκέπτες.

Κατά τις 8 το βράδυ οι χορευτές του εθίμου (μόνο άρρενες), ντυμένοι κουδουνάτοι-μασκαράδες, κρατώντας ξύλα, μαστούνια, ρόπαλα αντί για σπαθιά, μαζί με τους οργανοπαίχτες μουσικούς, ξεκινούν το *ανέβασμα της Μόστρας* από το νότιο τμήμα του χωριού, που λέγεται *Σταυρός* (πλατεία Παντελούκα). Οι χορευτές κινούνται προς το κέντρο του χωριού χωρισμένοι σε ομάδες και κατά τη διάρκεια της πορείας γίνονται πέντε στάσεις για να χορέψουν τον χορό *Ταλίμι*. Οι μουσικοί με τα τουμπιά (κρουστό όργανο) και τα παγιαύλια (πνευστό όργανο, φλογέρα) ακολουθούν τους χορευτές .

Μόλις η πορεία φτάσει στον κεντρικό δρόμο του χωριού, κινείται προς την πλατεία Στυλιανού Μαμαλή. Οι κουδουνάτοι χορευτές χορεύουν τον επινίκιο χορό *Δετό των Θυμιανών*, κυκλικό χορό με άνω λαβή, υπό τη συνοδεία των μουσικών οργάνων. Στοιβάζουν τα ξύλα και περιμετρικά γύρω από αυτά οι *Κουδουνάτοι* κάθονται γονατιστοί. Οι υπόλοιποι *Κουδουνάτοι* φτιάχνουν ένα μεγαλύτερο κύκλο γύρω από τα ξύλα και τους σκυφτούς *Κουδουνάτους*, και χορεύουν τον *Δετό χορό*.

Η πορεία συνεχίζεται κατά μήκος της οδού Μίχαλου και καταλήγει στην εκκλησία του Αγίου Ευστρατίου. Το *Ταλίμι* θα παρουσιαστεί άλλες δύο φορές και έξω από τον Άγιο Ευστράτιο θα λάβει χώρα ο τελευταίος *Δετός*. Οι κάτοικοι του χωριού είτε συμμετέχουν, είτε ακολουθούν σαν θεατές, είτε βγαίνουν στα μπαλκόνια τους για να χαιρετίσουν το έθιμο. Τα φώτα όλων των σπιτιών είναι αναμμένα, πραγματική μέρα γιορτής για το χωριό. Ακολουθεί γλέντι, στο οποίο συμμετέχουν όλοι οι παρευρισκόμενοι, με κυρίαρχη παρουσία τους *Κουδουνάτους*, που *ξεμουρώνονται*, αποκαλύπτουν δηλαδή το πρόσωπο τους, την ταυτότητά τους.

Την Τυρινή Κυριακή, που διαδραματίζεται το *κατέβασμα της Μόστρας*, το χωριό των Θυμιανών «φοράει τα καλά του». Νωρίς το πρωί λαμβάνει χώρα το ντύσιμο όλων όσοι εμπλέκονται στο έθιμο, αλλά και γενικότερα στο καρναβάλι της *Μόστρας*.

Οι τελεστές του εθίμου με τις οικογένειες τους, μέλη των σιναφιών της πέτρας, μέλη του ΜΕΟΘ, εθελοντές του εθίμου, εκπρόσωποι των κοινοτικών, δημοτικών και περιφερειακών Αρχών, μέλη πληρωμάτων και *Κουδουνάτοι* συγκεντρώνονται στα ξωκλήσια του Αγίου Δημητρίου του Πανινού ή Χτιστάδων και του Αγίου Ιωάννη Κεραμαριάς ή Στενακούσων. Μετά τη Θεία Λειτουργία ακολουθεί το κέρασμα των επιτροπών των σιναφιών. Τα τουμπιά στολίζονται με δεντρολίβανο,

ασπάλαθρο, ανεμώνες και ελιά. Τα λάβαρα των σιναφιών διακοσμούνται με κλαδιά ελιάς, ενώ οι τελεστές του εθίμου, μεγάλοι και παιδιά, ντυμένοι *Βρακοφόροι* και *Πειρατές*, κρατώντας σιδερένια ξίφη ή ξύλινα σπαθιά αναμένουν την έναρξη της πορείας.

Αρχικά, παίζοντας το ρυθμό του *Ταλιμιού*, οι οργανοπαίχτες προπορεύονται μαζί με το λάβαρο του σιναφιού και την ελληνική σημαία. Ακολουθούν οι χορευτές και οι επισκέπτες. Περιδιαβαίνουν τους χώρους των νεκροταφείων αποτίοντας φόρο τιμής στους εκλιπόντες. Στη συνέχεια χορεύουν το πρώτο *Ταλίμι* στον δρόμο έξω από τα ξωκλήσια και ξεκινά η πορεία προς το κέντρο του χωριού. Καθ' όλη τη διάρκεια της πορείας οι «κεραστές» επίτροποι των σιναφιών κερνούν ούζο και ξηρούς καρπούς (στραγάλια και σταφίδες) τους τελεστές και τους επισκέπτες.

Στην τοποθεσία «Σταυρός» (Πλατεία Παντελούκα) τα σινάφια συναντιούνται και ενώνονται περίπου στις 11.00 π.μ. Η ένωση πραγματοποιείται με φωνές και τις ιαχές «βρε βρε!», «μωρή μωρή!» και ακολουθούν αγκαλιές και ασπασμοί.

Όπως την Τυρινή Παρασκευή, έτσι και την Τυρινή Κυριακή πραγματοποιούνται οι σταθμοί για να χορευτεί από διάφορα ζευγάρια το *Ταλίμι*. Η παραδοσιακή στολή του νησιώτη *Βρακά*, το ντύσιμο των *Πειρατών*, τα σιδερένια σπαθιά, η ένταση των χορευτικών φιγούρων και το πάθος των χορευτών προκαλούν δέος.

Η πορεία καταλήγει έξω από τον αύλειο χώρο του Αγίου Ευστρατίου με τον τελευταίο επινίκιο *Δετό των Θυμιανών*. Τα ξίφη συγκεντρώνονται στο κέντρο, γύρω από αυτά γονατίζουν οι *Πειρατές*, ενώ εξωτερικά όλων οι Θυμιανούσοι βρακοφόροι χορεύουν τον *Δετό Θυμιανών*. Μόλις ολοκληρωθεί η προαναφερόμενη τελετή, όλοι οι συμμετέχοντες αγκαλιάζονται και εύχονται «και του χρόνου!», ανανεώνοντας το ραντεβού τους για την επόμενη χρονιά. Τέλος, τα σινάφια αποθέτουν τα λάβαρα και τις ελληνικές σημαίες στα κάγκελα του Αγίου Ευστρατίου ολοκληρώνοντας το παραδοσιακό κομμάτι της *Μόστρας*.

Από το 1955 μετά το τέλος του παραδοσιακού εθίμου ακολουθεί καρναβαλική παρέλαση με άρματα και πληρώματα. Όλα είναι φτιαγμένα από εθελοντές και εθελόντριες, ενώ οι στολές των πληρωμάτων δανείζονται δωρεάν στα πληρώματα από τον ΜΕΟΘ (600 στολές στη *Μόστρα* του 2019). Τα πληρώματα αποτελούνται από μαθητές/τριες σχολείων της Δημοτικής Ενότητας Αγίου Μηνά (νηπιαγωγεία, δημοτικό σχολείο), από εφήβους/ες κατοίκους Θυμιανών, από μέλη των πολιτιστικών εργαστηρίων του ΜΕΟΘ, από σχολεία, φορείς, πολιτιστικούς συλλόγους της Χίου,

προσκόπους κ.λπ. και φυσικά από τους τελεστές του εθίμου της *Μόστρας*, που αλλάζουν ρούχα και συμμετέχουν και στο καρναβάλι.

Κάθε άρμα (από σιδηροκατασκευές, ξυλοκατασκευές κ.ά.) έχει τη δική του θεματική (οικολογικό μήνυμα, επικαιρότητα, ιστορικό θέμα, παραμύθι κ.λπ.). Έχει πολυπληθές πλήρωμα και το κείμενο που το περιγράφει εκφωνείται από τις εκφωνήτριες της καρναβαλικής παρέλασης.

Με την ολοκλήρωση και της καρναβαλικής παρέλασης αρχίζει το παραδοσιακό γλέντι στην πλατεία Καρουλίου.

Παράλληλα, γλέντι γίνεται και στις οικίες των Θυμιανούσων, καθώς, γεμάτες από επισκέπτες που ήρθαν να δουν τη *Μόστρα*, είθισται να τους φιλοξενούν γύρω από το εορταστικό οικογενειακό τραπέζι.

4. Χώρος, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός που συνδέονται με την επιτέλεση/ άσκηση του στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Το έθιμο της *Μόστρας* επιτελείται ταυτόχρονα από το ανατολικό και νότιο άκρο του χωριού των Θυμιανών και καταλήγει στον κεντρικό δρόμο του χωριού, την οδό Μίχαλου. Τα διαδοχικά σημεία είναι: Άγιος Δημήτριος Χτιστάδων και Άγιος Ιωάννης Στενακούσων, έπειτα Σταυρός, Οδός Μίχαλου, Καρούλι, Άγιος Ευστράτιος.

Με την υλοποίηση του εθίμου συνδέεται και το Πολιτιστικό Κέντρο του ΜΕΟΘ, όπου ράβονται οι στολές του εθίμου και του καρναβαλιού, γίνονται τα μαθήματα των μουσικών οργάνων της *Μόστρας* και γίνονται τα εκπαιδευτικά προγράμματα με θέμα τη *Μόστρα*. Επίσης, συνδέεται και η κοινοτική αποθήκη, όπου κατασκευάζονται τα άρματα και οποιαδήποτε κατασκευή για τη διευκόλυνση της πορείας του εθίμου, αλλά και η αίθουσα εκδηλώσεων του Δημοτικού Σχολείου Αγίου Μηνά, όπου διδάσκονται οι χοροί της *Μόστρας*.

Απαραίτητος εξοπλισμός για την επιτέλεση του εθίμου είναι:

1. Στολή του νησιώτη *Βρακοφόρου*:
 - Κούκος (χαμηλό μαύρο καπέλο από τσόχα).
 - Κόκκινο μαντίλι (βαμβακερό ύφασμα δεμένο στον λαιμό που καταλήγει σε τρίγωνο στην πλάτη).
 - Λευκό πουκάμισο (βαμβακερό ή μάλλινο).

- Γιλέκο (χρώματος μαύρου ή σκούρου μωβ, από βελούδο ή τσόχα, στολισμένο με περίτεχνα κεντήματα, κορδόνια, κεντητές χάντρες, φούντες και σιρίτια. Η πλάτη καταλήγει σε άνοιγμα, όπου τοποθετούνται τρουκς και περνάει κορδόνι, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα να αυξομειώνεται το μέγεθος του γιλέκου).
- Ζωνάρι πολύχρωμο, υφαντό, μήκους 4,5 μέτρων και πλάτους 40 εκατοστών, που καταλήγει σε κρόσσια. Δένεται σφιχτά γύρω από τη μέση και κρέμεται πάνω από τον αριστερό μηρό. Πρόκειται για τη λεγόμενη «μαγκιά».
- Βράκα (ύφασμα 6 μέτρων βαμβακερό ή μάλλινο). Στο πάνω μέρος υπάρχει φαρδύ άνοιγμα και η «βρακοθηλειά», την οποία διαπερνά η «βρακοζώνα» και σφίγγει σφιχτά στη μέση του *Βρακά*. Η βράκα σταματάει λίγο πιο κάτω από το γόνατο του *Βρακοφόρου*. Το κάτω μέρος καταλήγει σε δύο ανοίγματα για τα πόδια, ενώ το υπόλοιπο ύφασμα που πέφτει στο κέντρο των δύο ανοιγμάτων, το «καβάλο», δημιουργεί πολλές και πλούσιες πτυχές.
- Μαύρες κάλτσες ψηλές ή τσαρδίνια.
- Μαύρα παπούτσια.

2. Στολή του *Πειρατή*

- Μαντίλι με νεκροκεφαλή ή καπέλο ή κόκκινη κορδέλα.
- Λευκή ή μαύρη μάλλινη μπλούζα με σχέδιο νεκροκεφαλής.
- Κόκκινο γιλέκο.
- Κόκκινο ζωνάρι βαμβακερό 4 μέτρων, που τυλίγεται γύρω από τη μέση.
- Βράκα μαύρη (που καταλήγει σχεδόν στο τέλος της γάμπας, με λίγες σούρες) ή παντελόνι μαύρο.
- Μαύρες κάλτσες ή καλσόν μαύρο.
- Μαύρα παπούτσια.

Κάθε *Πειρατής* μπορεί να προσθέσει τη δική του προσωπική πινελιά στο ντύσιμό του προσθέτοντας αξεσουάρ, όπως π.χ. το κάλυμμα ματιού κ.ά.

3. Σιδερένιο ξίφος (ή ξύλινο για τα παιδιά).
4. Παγιαύλι (φλογέρα, πνευστό όργανο).
5. Παραδοσιακό *τουμπί* (κρουστό όργανο).
6. Λάβαρα σιναφιών.
7. Ελληνική σημαία.

Μέρος του εθίμου αποτελεί το ράψιμο παραδοσιακών στολών *Βρακοφόρων* και στολών *Πειρατών*, όπως επίσης και η κατασκευή ξύλινων σπαθιών. Επίσης, το *Καρναβάλι της Μόστρας* έχει ως αποτέλεσμα την κατασκευή 9 έως 11 αρμάτων από σίδερο ή ξύλο, που τοποθετούνται πάνω σε πλατφόρμες ρυμουλκούμενες από αυτοκίνητα. Επιπρόσθετα, κατασκευάζονται ή τροποποιούνται αποκριάτικες στολές και συνοδευτικά αξεσουάρ των πληρωμάτων.

5. Προϊόντα ή εν γένει υλικά αντικείμενα που προκύπτουν ως αποτέλεσμα της επιτέλεσης/άσκησης του στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

6. Ιστορικά στοιχεία για το στοιχείο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (έως 700 λέξεις)

Ο μύθος αναφέρει ότι το χωριό ειδοποιήθηκε για την άφιξη των πειρατών από τον *βιγλάτορα* της *βίγλας* στη περιοχή «Γαδαρά». Η *βίγλα* αποτελεί αμυντικό σύστημα που αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια της διοίκησης του Βυζαντίου. Πρόκειται για πύργους χωρίς πόρτες, ακροβολισμένους στα νότια κυρίως παράλια της Χίου, απ' όπου οι *βιγλάτορες* παρακολουθούσαν το Αιγαίο Πέλαγος και ειδοποιούσαν το χωριό σε περίπτωση επιδρομής πειρατικού πλοίου.

Οι Θυμιανούσοι γλεντούσαν καθώς βίωναν την περίοδο της Αποκριάς και αποφάσισαν, αντί να κρυφτούν στο καστροχώρι τους, να αντιμετωπίσουν τους πειρατές στο στενό πέρασμα «Στένακα». Το καρτέρι αιφνιδίασε τους πειρατές. Έλαβε χώρα φονική μάχη. Οι πειρατές κατατροπώθηκαν και επέστρεψαν στο καράβι τους. Οι Θυμιανούσοι τους κυνήγησαν μέχρι τη θάλασσα. Ήταν τέτοιο το μέγεθος της ήττας, που θυλείται ότι δεν ξαναπάτησε πόδι πειρατή στα μέρη αυτά.

Οι Θυμιανούσοι έχοντας αιχμαλωτίσει πειρατές επέστρεψαν στο χωριό κρατώντας κλαδιά ελιάς και φωνάζοντας «βρε βρε!», «μωρή μωρή!», δηλαδή «Χωριανοί, βγείτε να δείτε». Υπάρχει και η άποψη ότι φώναζαν «βρε βρε!» και «Μόρος Μόρος!», δηλαδή «κοιτάξτε, σκουρόχρωμος, αλλοεθνής!». Οι πειρατές κρεμάστηκαν για τρεις μέρες στο «Λιβάδι», σημερινό «Καρούλι». Τους μόστραραν σε κοινή θέα και έτσι κατέδειξαν και το μεγάλο κατόρθωμά τους. Ακολούθησε μεγάλο γλέντι. Έκτοτε, κάθε Τυρινή Κυριακή πραγματοποιούσαν την ίδια έξοδο και

επιστροφή στο χωριό κρατώντας κλαδιά ελιάς και σπαθιά υπό τους ήχους των τοπικών οργάνων, παγιαυλιών και τουμπιών.

Σύντομα ο πανηγυρισμός αυθόρμητα μετουσιώθηκε σε εορτασμό, καθώς τα σινάφια της *Θυμιανούσικης πέτρας* ανέλαβαν τη διοργάνωσή του. Το *σινάφι των Πετροκόπων*, των *Στενακούσων*, μαζί με το *σινάφι των Χτιστάδων* επωμίστηκαν την προστασία του εθίμου. Υιοθετώντας το γνωμικό «από Θεού άρξασθαι», το έθιμο ξεκινούσε από τις εκκλησίες τους, μετά τη Θεία Λειτουργία. Είναι άγνωστο πότε η πορεία μετατράπηκε σε πολεμικό χορό.

Από τις μαρτυρίες συνάγεται ότι ο χορός *Ταλίμι*, ο χορός *Δετός των Θυμιανών*, οι μελωδίες και οι ρυθμοί των χορών, τα μουσικά όργανα, το τυπικό τελετουργικό και η έκφραση παραμένουν αναλλοίωτα μέχρι και τις μέρες μας.

Στο πέραςμα του χρόνου υπήρξαν προσαρμογές του εθίμου στις τρέχουσες καταστάσεις. Από την εποχή της Απελευθέρωσης της Χίου (1912) μέχρι και τη δεκαετία του '80 οι τελεστές φορούσαν τη στολή του *Τσολιά*. Η ανάγκη ενίσχυσης της εθνικής συνείδησης και στήριξης της ηπειρωτικής μητέρας Ελλάδας εκφράστηκε και με τη στολή του *Τσολιά*, που ήρθε να παραγκωνίσει αυτή του *Βρακοφόρου*, η οποία παραπέμπει συνειρμικά στην Ανατολή, λόγω της βράκας. Από τη μεταπολίτευση και μετά η στολή του νησιώτη βρακοφόρου επανήλθε στη φυσική της θέση.

Υπάρχουν αναφορές ότι μέχρι και τη δεκαετία του '60 στο τέλος της πορείας λάμβανε χώρα αρχικά σαν θεατρική αναπαράσταση και μετέπειτα σαν εικονική αναπαράσταση το κρέμασμα του *Αρχιπειρατή*. Τον δικάζαν, τον κρεμούσαν και στη συνέχεια γινόταν περιφορά του σαν νεκρού, δρώμενο που έπαψε να τελείται.

Μετά την Απελευθέρωση της Χίου από τον τουρκικό ζυγό το 1912 και μέχρι και τη δεκαετία του '80 συνήθιζαν οι χορευτές, αφού χόρευαν τον πρώτο *Δετό* και προχωρούσαν στον Άγιο Ευστράτιο, να στοιχίζονται σε δύο γραμμές, να κρατούν τα ξίφη «επ' ώμου, αρμ!» και να τραγουδούν «Ω, λυγρό σπαθί μου!», μία παράφραση του ευρύτατα διαδεδομένου κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης τραγουδιού «Ω, λυγρόν και κοπτερόν σπαθί μου!», αποδιδόμενο στον Χιώτη συγγραφέα, ποιητή και μεταφραστή θεατρικών έργων, Κωνσταντίνο Κοκκινάκη (Χίος 1781 - Αίγινα 1831).

Το 1955 η διοργάνωση της *Μόστρας* περιήλθε στα χέρια της Τοπικής Κοινότητας Θυμιανών. Η Κοινότητα προσέδωσε νεωτεριστικό χαρακτήρα στη

διοργάνωση προσθέτοντας μετά το πέρας του παραδοσιακού εθίμου την παρέλαση του Καρνάβαλου διοργανώνοντας διαγωνισμούς καλύτερης μεταμφίεσης και προσκαλώντας τη Φιλαρμονική να παρελαύνει.

Το οργανωμένο πέραςμα του εθίμου μέσα από τα κοιμητήρια προστέθηκε τις τελευταίες δεκαετίες και ξεκίνησε από την αυθόρμητη κίνηση ενός τελεστή του εθίμου να παίζει τη μουσική του *Ταλιμιού* σε πρόσφατα εκλιπόντα μουσικό της *Μόστρας*.

Από το 1976 και με την ίδρυση του Μορφωτικού Εκπολιτιστικού Ομίλου Θυμιανών το έθιμο και το καρναβάλι επιτελείται αδιάλειπτα και έχει μετατραπεί στο πολυπληθέστερο σε επισκεψιμότητα παγκιακό αποκριάτικο έθιμο της Τυρινής Παρασκευής και Τυρινής Κυριακής.

Το 2013 για πρώτη φορά συμμετέχουν στην τέλεση του εθίμου και γυναίκες ως μουσικοί. Μαθήτριες του Μουσικού Σχολείου Χίου φορώντας παραδοσιακή στολή συνόδευσαν το έθιμο της *Μόστρας*, γεγονός που συνεχίζεται μέχρι και σήμερα με την ενεργό πια εμπλοκή του γυναικείου φύλου στο μουσικό μέρος του εθίμου.

7. Η σημασία του στοιχείου της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς σήμερα

α. Ποια είναι η σημασία του στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς για τα μέλη της κοινότητας/τους φορείς του; (όχι λιγότερες από 100- όχι περισσότερες από 300 λέξεις)

Η *Μόστρα Θυμιανών* χαρακτηρίζεται ως κατεξοχήν αποκριάτικο έθιμο, που τελείται από τα βάθη των αιώνων στο χωριό των Θυμιανών. Αποτελεί μέσο έκφρασης της ιστορικής και συλλογικής μνήμης. Παράλληλα, θεωρείται συνεκτικό στοιχείο συλλογικών διεργασιών και ζυμώσεων, δημιουργίας και λαϊκής έμπνευσης. Παρατηρούνται τρεις λειτουργίες: διατήρηση της παράδοσης που μεταφέρεται από γενιά σε γενιά μέχρι σήμερα, ενίσχυση της δημιουργικής διάθεσης των *Κουδουνάτων* και φυσικά η σύγχρονη διοργάνωση ενός ιδιότυπου καρναβαλιού που ανάγεται στο 1955 και ολοκληρώνει τον εορτασμό της *Μόστρας των Θυμιανών*. Πρόκειται για τρεις λειτουργίες άρρηκτα συνδεδεμένες, που η μία αποτελεί τη συνέχεια της άλλης και ταυτόχρονα παρέχει την ενέργειά της στην άλλη.

Αν το παραδοσιακό σκέλος της *Μόστρας* αφορά ως επί το πλείστον τους κατοίκους των Θυμιανών, το καρναβαλικό σχετίζεται με όλη τη Χίο: σχολεία, φορείς,

πολιτιστικοί σύλλογοι, πρόσκοποι, δομές μεταναστών κ.ά. συμμετέχουν ως πληρώματα στην παρέλαση των αρμάτων.

β. Ποια είναι η σημασία του στοιχείου της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς για τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία; (όχι λιγότερες από 100- όχι περισσότερες από 200 λέξεις)

Η σημασία του εθίμου για τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτη. Μέσα από το έθιμο της *Μόστρας* προβάλλεται η νησιωτική τοπική παράδοση, η γεμάτη ιστορία, θρύλους, σινάφια, βίγλες, δρώμενα, χορούς, ρυθμούς και μελωδίες. Το έθιμο αποδίδει την τοπική ταυτότητα, εκφράζει την ιστορική και συλλογική μνήμη, αποτελεί σημείο αναφοράς και ζωντανή παράδοση που η καρδιά της χτυπά δυνατά κάθε χρόνο, όχι μόνο για τους κατοίκους των Θυμιανών, αλλά και για όλο το νησί και για κάθε επισκέπτη που έρχεται από οποιοδήποτε σημείο του κόσμου. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στους Θυμιανούς της διασποράς, που θεωρούν τη *Μόστρα* μία ιερή μέρα για να επισκεφτούν τα πάτρια εδάφη.

Η *Μόστρα Θυμιανών* αποτελεί πόλο έλξης και δίνει ανάσα σε μία νεκρή τουριστικά περίοδο και γενικότερα στην οικονομική ζωή του νησιού. Ταυτόχρονα, μέσα από το *Καρναβάλι Θυμιανών* καυτηριάζονται και στηλιτεύονται τα «κακώς κείμενα» της επικαιρότητας και σατιρίζονται γεγονότα και καταστάσεις.

Τέλος, η διαφύλαξη ενός εθίμου συμβάλλει στην ανάδειξη του πολιτιστικού πλούτου της ελληνικής κοινωνίας και καταδεικνύει με τον καλύτερο τρόπο την διαφορετικότητα και την δυναμική των τοπικών κοινωνιών.

γ. Συμμετείχε και πώς η κοινότητα στην προετοιμασία της εγγραφής του στοιχείου της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας; (όχι λιγότερες από 200- όχι περισσότερες από 300 λέξεις)

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου προκρίνοντας την ιδιαιτερότητα του εθίμου μας πρότεινε να συμμετάσχουμε στην προσπάθειά της, ώστε αποκριάτικα έθιμα του Βόρειου Αιγαίου να ενταχθούν στην Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς .

Η Δημοτική Αρχή στηρίζει με κάθε τρόπο την προσπάθειά μας προσφέροντας τουριστικούς οδηγούς και κάθε πληροφορία αρχείου και προβάλλει το έθιμο μέσα από την ιστοσελίδα της.

Η εκπαιδευτική κοινότητα μέσω του Μουσικού Σχολείου Χίου συνδράμει με τις γνώσεις της, οδηγεί τα μουσικά βήματα του εθίμου και αναδεικνύει την ομορφιά της βυζαντινής παρτιτούρας. Επίσης και το Δημοτικό Σχολείο Αγίου Μηνά συμβάλλει προσφέροντας εργασίες που έχουν κατά καιρούς εκπονηθεί με θέμα τη *Μόστρα*, ενώ οι μαθητές και οι μαθήτριες συμμετέχουν ενεργά τόσο στο έθιμο της *Μόστρας* όσο και στο Καρναβάλι.

Οι κάτοικοι των Θυμιανών αγκαλιάζουν την προσπάθεια δίνοντας συνεντεύξεις, πληροφορίες, μοιράζονται μνήμες και είναι πάντα αρωγοί σε ό,τι άλλο ζητηθεί (στολή *Βρακά*, παλιά ξίφη, *παγιαύλια*, *τουμπιά*) .

8. Διαφύλαξη/ανάδειξη του στοιχείου της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

α. Πώς μεταδίδεται το στοιχείο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς στις νεότερες γενιές σήμερα; (όχι λιγότερες από 200, όχι περισσότερες από μέχρι 300 λέξεις)

Όπως τα περισσότερα εθιμικά δρώμενα, έτσι και οι ρυθμοί της *Μόστρας* μεταφέρονται άτυπα και βιωματικά μέσω αλληλοδιδασκαλίας από τους ίδιους τους Θυμιανούς. Θεωρούν χρέος τους να διδάξουν την τεχνική του *Ταλιμιού* και του *Δετού* στα παιδιά τους. Ο πατέρας διδάσκει τον γιο, όπως εκείνος διδάχτηκε από τον πατέρα του, μεταφέροντας τη γνώση από γενιά σε γενιά.

Παράλληλα, από το 2009 με πρωτοβουλία του ΜΕΟΘ, ταυτόχρονα με το άνοιγμα του Τριωδίου, ξεκινούν και τα μαθήματα των χορών της *Μόστρας* σε αγόρια 6- 12 χρονών. Χορευτές, με άρτια γνώση της τεχνικής των βημάτων του *Ταλιμιού* και του *Δετού* εθελοντικά μαθαίνουν τα σωστά πατήματα στους μικρούς χορευτές.

Τα μουσικά όργανα, *παγιαύλι* και *τουμπί*, διδάσκονται στα πολιτιστικά εργαστήρια του ΜΕΟΘ, ώστε να υπάρχει και μουσική συνέχεια.

Από το 2016, το Μουσικό Σχολείο Χίου έχοντας εντάξει τις παρτιτούρες του *Ταλιμιού* και του *Δετού* στο ετήσιο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών των πνευστών και των κρουστών, υποστηρίζει μουσικά το *ανέβασμα* και το *κατέβασμα της Μόστρας*. Με

αυτόν τον τρόπο, μαθητές/τριες αναδεικνύονται σε θεματοφύλακες των παραδόσεων του τόπου τους. Μάλιστα, το 2013 για πρώτη φορά μαθήτριες του ΜΣΧ ως μουσικοί φορώντας παραδοσιακή στολή συνόδευσαν το έθιμο της *Μόστρας*, γεγονός που συνεχίζεται μέχρι και σήμερα. Επίσης, τη σχολική χρονιά 2019-2020 συντάχθηκε πόνημα από την Α΄ Λυκείου στο πλαίσιο του μαθήματος ερευνητικής εργασίας και δημιουργήθηκε ντοκιμαντέρ με τίτλο «Μόστρα - Καρναβάλι Θυμινών 2020».

Τέλος, ο Σύλλογος εκπονεί εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Μόστρα - Καρναβάλι Θυμινών» και φιλοξενεί σχολικές τάξεις της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στο κτήριο του ΜΕΟΘ και στην Κοινοτική Αποθήκη, ενώ ταυτόχρονα η Μουσειοσκευή «Μόστρα Θυμινών» ταξιδεύει σε όποιο σχολείο εκφράζει την επιθυμία να μάθει περισσότερα για το έθιμό μας.

β. Μέτρα διαφύλαξης/ανάδειξης του στοιχείου της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς που έχουν ληφθεί στο παρελθόν ή που εφαρμόζονται σήμερα (σε τοπική, περιφερειακή ή ευρύτερη κλίμακα) (όχι λιγότερες από 200, όχι περισσότερες από 300 λέξεις)

Η διαφύλαξη και η ανάδειξη του εθίμου της Μόστρας αποτελεί και βάσει καταστατικού το κύριο μέλημα του Συλλόγου μας.

Συγκεκριμένα ο σύλλογός μας φρόντισε για:

- Τη μεταφορά - αντιγραφή παρτιτούρας *Μόστρας* από βυζαντινή σημειογραφία σε ευρωπαϊκή γραφή (*Το τραγούδι της Μόστρας*, Γ. Σκανδάλης, 1942), ώστε να μπορεί οποιοσδήποτε να το αποδώσει μουσικά.
- Έρευνα (παλιοί οργανοπαίχτες και βιντεοκασέτες του 1984) και συγγραφή παρτιτούρας του *Δετού των Θυμινών* (μελωδία, ρυθμός κρουστού).
- Ηχογράφηση της μουσικής της *Μόστρας* (με παγιαύλι και τουμπί) σε επαγγελματικό χώρο, ώστε να υπάρχουν demo για εκπαιδευτική χρήση (2019).
- Τον Φεβρουάριο του 2020 σε συνεργασία με τη βυζαντινή χορωδία και ορχήστρα του Μουσικού Σχολείου Χίου αποδόθηκε για πρώτη φορά το «Τραγούδι της Μόστρας».
- Ψηφιοποίηση οπτικοακουστικού υλικού του Συλλόγου (1984-2019) και «ανέβασμα» στο κανάλι του ΜΕΟΘ στο Youtube.

- Φύλαξη ενημερωμένου αρχείου οπτικοακουστικού υλικού και έντυπου υλικού στο αρχείο του Ομίλου.
- Διεξαγωγή εκπαιδευτικού προγράμματος στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση «Μόστρα - Καρναβάλι Θυμιανών».
- Δημιουργία μουσειοσκευής «Μόστρα Θυμιανών».
- Κυνήγι θησαυρού με θεματολογία γύρω από την ιστορία της *Μόστρας* και των Θυμιανών.
- Προβολή του εθίμου μέσα από την εκπομπή στο συνδρομητικό κανάλι COSMOTE HISTORY «Ο τόπος μου γιορτάζει».
- Συμμετοχή ως έθιμο στο Καρναβάλι του Μοσχάτου (1994).
- Συμμετοχή στις αποκριάτικες εκδηλώσεις του Μουσείου Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης (1995-1998).

Αρωγός σε αυτήν την προσπάθεια είναι η Τοπική Κοινότητα των Θυμιανών. Χωρίς την εθελοντική εργασία και συμμετοχή της δεν θα ήταν εφικτό να υλοποιηθεί η *Μόστρα των Θυμιανών*. Παράλληλα, τόσο ο Δήμος Χίου και η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, όσο και το Επιμελητήριο και ο Φορέας Τουρισμού συνδράμουν στην ανάδειξη του εθίμου. Δεν μπορούμε να παραλείψουμε τον τοπικό Τύπο και τα τηλεοπτικά κανάλια που συμβάλλουν με αφιερώματα, ζωντανές μεταδόσεις και προβολές στην ανάδειξη του εθίμου.

γ. Μέτρα διαφύλαξης/ανάδειξης που προτείνεται να εφαρμοστούν στο μέλλον (σε τοπική, περιφερειακή ή ευρύτερη κλίμακα) (όχι λιγότερες από 300 όχι περισσότερες από 500 λέξεις)

Για να διαφυλαχθεί το έθιμο της *Μόστρας* είναι ανάγκη όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς να αντιληφθούν τη σπουδαιότητα της τέλεσης του εθίμου και να συνεχίσουν να στηρίζουν τόσο το ίδιο, όσο και τις παράλληλες δράσεις του.

Η ενεργή εμπλοκή όλης της κοινότητας των Θυμιανών στην προετοιμασία και στην τέλεση της *Μόστρας* αποτελεί στόχο και επιδίωξη. Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται η αριθμητική συρρίκνωση των γηγενών Θυμιανούσων που ζουν στην κοινότητα και η εγκατάσταση μεγάλου αριθμού ατόμων από άλλες περιοχές της Χίου, της Ελλάδας και του εξωτερικού, που δεν γνωρίζουν τα ήθη και τα έθιμα της

κοινότητας. Αυτό είναι ένα πρόβλημα που έχει εντοπιστεί και αντιμετωπίζεται με συνεχείς δράσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα και διαρκή συνεργασία με τα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης του Δήμου Αγίου Μηνά.

Με συνεχή φροντίδα όλων των πυλώνων της *Μόστρας* και του Καρναβαλιού (μουσική, χορός, ενδυμασία εθίμου, *Κουδουνάτοι*, άρματα, ενδυμασία πληρωμάτων), της φυσικής ροής και της όσο το δυνατόν καλύτερης διοργάνωσης των δύο κορυφώσεων του εθίμου, διασφαλίζουμε τη διατήρηση του εθίμου, αλλά και την ανάδειξή του.

Οι πολυάριθμοι επισκέπτες, ντόπιοι και Έλληνες από την υπόλοιπη Ελλάδα, μετανάστες του εξωτερικού, καθώς και πληθώρα επισκεπτών από τα παράλια της Μικράς Ασίας αποτελούν ένα ανομοιόμορφο κοινό, που πρέπει να βιώσει και να συμμετέχει όσο το δυνατόν περισσότερο στο έθιμο. Και αυτό αποτελεί ένα πρόβλημα που έχει εντοπιστεί και αντιμετωπίζεται με πολύγλωσσα ενημερωτικά φυλλάδια για το έθιμο και οδηγίες για την καλύτερη παρακολούθηση του εθίμου. Άλλωστε, αυτό το κοινό των επισκεπτών είναι ένα ισχυρό μέσο διάδοσης και προβολής του εθίμου.

Το έθιμο της *Μόστρας* αποτελεί ζώσα παράδοση και στοιχείο της συλλογικής ταυτότητας των Θυμιανούσων. Η οποιαδήποτε προσπάθεια εμπορευματοποίησής του και η μετατροπή του αποκλειστικά σε τουριστικό προϊόν μας βρίσκει αντίθετους. Η ψυχή, το μεράκι, οι ατελείωτες εργατοώρες εθελοντικής εργασίας, η δημιουργικότητα και η συλλογικότητα των Θυμιανούσων δεν μπορούν να γίνουν «προϊόν εκμετάλλευσης». Αυτά ακριβώς διαφυλάττουμε και προστατεύουμε.

Ταυτόχρονα, ένα Λαογραφικό Μουσείο γεμάτο Θυμιανά, *Θυμιανούσικη Πέτρα* και *Μόστρα* είναι ένας στόχος που καταβάλλουμε κάθε προσπάθεια να επιτευχθεί.

Τέλος, η ίδια η εγγραφή του εθίμου στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας αποτελεί εγγύηση της διατήρησης και διαιώνισής του.

9. Βασική Βιβλιογραφία

- Σκανδάλης, Δ. (1971). Η Μόστρα Θυμιανών. *Χιακή Επιθεώρισις, Τόμος 9* (τεύχος 25), σελ. 103-107.

- Σταφυλέρας, Στ. (1976). *Θυμιανά το χωριό μου*, Χίος.
- Πρωάκης, Κ. (1985). *Οι Λαογραφικοί Θησαυροί των Θυμιανών*. Χίος: τυπογραφείο Ν. Γεωργούλη - Ν. Συρρή.
- Πρωάκης, Κ. (2014). *Τα Συνάφια των Θυμιανών*, Χίος: Τυπογραφία.
- Τσιροπινά, Στ. (2010). *Λανθάνουσα και έκδηλη θεατρικότητα στις επιβιώσεις των χιακών εθίμων του εορτολογίου* (Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σχολή Καλών Τεχνών, Τμήμα Θεάτρου.

10. Συμπληρωματικά Τεκμήρια

α. Κείμενα (πηγές, αρχειακά τεκμήρια κτλ.)

- 1) Παρτιτούρα «Το Τραγούδι της Μόστρας», Γεώργιος Σκανδάλης, 1942 Θυμιανά.
- 2) Παρτιτούρα «Παγιαύλι - Ταλίμι», Γεώργιος Σκανδάλης, 1996.
- 3) Παρτιτούρα «Παγιαύλι - Δετό των Θυμιανών», Γεώργιος Σκανδάλης, 1996.
- 4) Παρτιτούρα «Τουμπί - Ταλίμι», Πέτρος Τζιώτης, 2020.
- 5) Παρτιτούρα «Τουμπί - Δετός», Πέτρος Τζιώτης, 2020.

β. Χάρτες

- 1) Χάρτης Θυμιανά, Μόστρα.
- 2) Πορεία Μόστρας και στάσεις χορού.

γ. Επιστολές

- Επιστολή Αντιπεριφερειάρχη Χίου.
- Επιστολή Δημάρχου Χίου.
- Επιστολή Αντιδημάρχου Αγίου Μηνά & Καμποχώρων Χίου & Προέδρου Τοπικής Κοινότητας Θυμιανών.
- Επιστολή Διευθυντή Μουσικού Σχολείου Χίου.

γ. Οπτικά και ακουστικά τεκμήρια (σχέδια, φωτογραφίες, αρχεία ήχου, βίντεο κτλ.)

- Αρχείο ΜΕΟΘ - Ανέκδοτα οπτικοακουστικά ψηφιακά αρχεία (1950-2019).
- Αρχείο ΜΕΟΘ - Ψηφιοποιημένα βίντεο (1984 -2018).
- Ηχητικά αρχεία για Ταλίμι (παγιαύλι, τουμπί, παγιαύλι και τουμπί).
- Ηχητικά αρχεία για Δετό (παγιαύλι, τουμπί, παγιαύλι και τουμπί).
- Ηχογράφηση για Ταλίμι και Δετό του 1995.

δ. Διαδικτυακές πηγές (υπερσύνδεσμοι)

<https://www.meoth.gr/>

<https://www.chios.gr/el/blog/item/73-karnavali-sti-xio>

Μουσικό Σχολείο Χίου. (2021, 25 Μαΐου). *Μόστρα – Καρναβάλι Θυμιανών 2020* [Βίντεο]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=NrVYR-IgbHs&t=342s>

COSMOTE TV. (2020, 23 Ιανουαρίου). *Ο τόπος μου γιορτάζει - Επεισόδιο 4 - Η Μόστρα της Χίου / COSMOTE HISTORY HD* [Βίντεο]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=CEBTX8P8DRY>

ε. Τουριστικοί οδηγοί

Τουριστικός οδηγός Αγίου Μηνά, 2000.

Τουριστικός οδηγός, Τμήμα Τουρισμού Περιφερειακής Ενότητας Χίου, 2018.

11. Στοιχεία συντάκτη του Δελτίου και ημερομηνία υποβολής

α. Όνομα Συντάκτη

Μορφωτικός Εκπολιτιστικός Όμιλος Θυμιανών Χίου.

β. Ιδιότητα Συντάκτη

Πολιτιστικός Σύλλογος.

Υπεύθυνος επικοινωνίας: Ερμιόνη Τάμαρη, πρόεδρος Ομίλου

E-mail: info@meoth.gr , erm_tam5@hotmail.com

γ. Τόπος και Ημερομηνία Σύνταξης του Δελτίου

Θυμιανά Χίου, 12/06/2021.

12. Τελευταία συμπλήρωση/επικαιροποίηση του Δελτίου